

Jina :.....Nambari:.....

Mkondo :.....Tarehe:.....Sahihi:.....

Shule:.....

KIDATO CHA NNE
102/3
KARATASI YA TATU
NOV -2021
MUDA: SAA 2 ½

MTIHANI WA MWIGO GATUZI LA SAMIA

Hati ya kuhitimu kisomo cha Sekondari K.C.S.E -2021

Kiswahili
Karatasi ya 3
Fasihi
Muda: 2 ½

MAAGIZO

- Andika jina lako, nambari ya mtihani na tarehe katika karatasi ya
- Swali la kwanza ni la **lazima**.
- Maswali mengine **matatu** yachaguliwe kutoka sehemu nne zilizobaki;, riwaya,hadithi fupi na fasihi simulizi,
- Usijibu maswali **mawili** kutoka sehemu **moja**.
- Majibu yote lazima yaandikwe katika **lugha ya Kiswahili**.
- Karatasi hii ina kurasa 6 zilizopigwa chapa. Hakikisha kuwa kurasa zote zimo.

SWALI	1	2	3	4	5	6	7	8	JUMLA
UPEO	20	20	20	20	20	20	20	20	80
ALAMA									
JUMLA									

SEHEMU YA A: TAMTHILIA - KIGOGO P. KEA (alama 20) SWALI LA LAZIMA

1.

“Lisilowezekana ni kukama ndume.....hujafa hujaumbika.”

- a) Eleza muktadha wa dondoo hili. (al.4)
- b) Taja na ueleze mbinu moja ya lugha inayojitokeza katika dondoo hili. (al.2)
- c) Fafanua umuhimu wa msemaji wa dondoo hili. (al.4)
- d) Jadili mbinu zozote kumi walizozitumia wanasagamoyo kujikomboa kutoka uongozi dhalimu katika jimbo la Sagamoyo. (al.10)

SEHEMU YA B: (CHOZ LA HERI)- K. MATEI

Jibu swali la 2 au la 3

2. Riwaya

“Tumeendelea kuwakwaza akina dada huku tukididimiza nguzo ya jamii yetu. Na kuwe huko kumtoa mekoni, lakini hili la kumpa jukumu la kuiongoza jamii nzima! Itakuwa kukivisha kichwa cha kuku kilemba.”

- a) Eleza muktadha wa dondoo hili. (al.4)
 - b) Eleza mifano **mitatu** ya kukwezwa kwa mwanamke na **mitatu** ya kutwazwa kwa mwamume kama anavyodai nafsineni. (al.6)
 - c) Jadili umuhimu wa mandhari katika kujenga riwaya hii kwa kurejelea shule ya Tangamano. (al.10)
3. “Ukiukaji wa haki za kibinadamu ni jambo la kawaida katika jamii ya Chozi la Heri. Jadili. (al.10)

SEHEMU YA C: (TUMBO LISILOSHIBA)- ALIFA CHOKOCHO

(Jibu swali la 4 au 5)

4. a) **MAME BAKARI**- Mohammed Khelef Chassany

“Ubahimu naotendewa mwanamke unakuwa na athari mbaya kwake.” Jadili ukweli wa kauli hii ukirejelea hadithi ya Mame Bakari. (al.10)

b) **MASHARTI YA KISASA** – Alifa Chokocho

“Hatimaye Dadi ilimbidi kuusikitikia ule uzuri ambao unapeleka kwingine wala si kwake. Na tazama ile kanzu jinsi ilivyomfika magotini kidada. Tazama anavyoiacha wazi ile miguu na miundi yake yenye kuvutia. Ndiyo, hata yeye Dadi akifuatana na mkewe Kidawa, wakipitana njiani wanawake wanaovaa hivyo huwatambulia macho. Kwa nini basi wanaume wengine wasimtumbulie macho mke wake yeye? Na Kidawa akimwona mumewe anawatambulia macho wanawake hubwata kwa kimombo “Stop your gaze!” Na yeye humwuliza, ndio anasema nini? Na Kidawa hujibu, “Acha kudolea wanawake macho. Kwa nini wasiwe na uhuru wa kuvaa wanavyopenda? Au huelewi wanawake wana uhuru? “My dress my choice!” Lakini yeye hatimaye hujiuliza: Itakuwaje dunia iwapo watu wote (sio wanawake tu) watavaa wanavyopenda?.

- i. Jadili aina nne za taswira zinazojitokeza katika dondo hili. (al.4)
- ii. Kando na taswira, tambua mbinu sita za kimtindo katika dondoo. (al.6)

Au

5. Ukirejelea hadithi zifuatazo kwenye Diwani, eleza jinsi maudhui ya umaskini yanavyojitokeza. (al.20)
- Tumbo Lisiloshiha.
 - Mapenzi ya kifaurongo.
 - Ndoto ya mashaka.
 - Mtihani wa maisha.

6. SEHEMU YA D: (USHAIRI)

Jibu swali la 6 au 7

a) Shairi la kwanza

Soma *shairi lifuatalo kisha ujibu maswali.*

Maendeleo ya umma
Sio vitu maghalani
Kama tele vimesaki
Lakini havishikiki
Ama havikamatiki
Bei juu

Maendeleo ya umma
Sio vitu gulioni
Kuviona madukani
Kuvishika mikononi
Na huku wavitamani
Kama tama ya fisi
Kuvipata ng'o

Maendeleo ya umma
Sio vitu shubakani
Dhiki ni kwa mafakiri
Nafuu kwa mafakiri
Ni wao tu washitiri
Huo ni uistimari
Lo! Warudia

Maendeleo ya umma
Ni vitu kumilikiwa
Na wanyonge kupatiwa
Kwa bei kuzingatiwa
Bila ya kudhulumiwa
Na hata kuhadaiwa
Hiyo ni haki.

Maendeleo ya umma

Dola kudhibiti vitu
Vijapo nchini mwetu
Na kuwauzia watu
Toka nguo na sapatu
Pasibakishiwe na kitu
Huo usawa.

Maendeleo ya umma
Watu kuwa na kauli
Katika zao shughuli
Vikaoni kujadili
Na mwisho kuyakubali
Maamuzi halali
Udikteta la.

Maendeleo ya umma
Watu kuwa waungwana
Vijakazi na watwana
Nchini kuwa hakuna
Wote kuheshimiana
Wazee hata vijana.

Maswali

- a) Eleza dhamira ya shairi hili. (al.2)
- b) Baininsha tamathali mbili za usemi katika shairi hili. (al.2)
- c) Eleza umuhimu tatu wa usambamba katika shairi hili. (al.2)
- d) Onyesha jinsi maendeleo ya umma ulivyo kinaya. (al.2)
- e) Eleza mambo ambayo mshairi nachukulia kuwa maendelo halisi ya umma. (al.4)
- f) Tambua matumizi ya mstari mishata kwa kutolea mifano. (al.2)
- g) Bainisha nafsi neni katika shairi hili. (al.1)
- h) Fafanua toni ya shairi hili. (al.1)
- i) Andika ubeti wanne kwa lugha nathari. (al.4)

Au

7. **Shairi la pili**

Joseph Kiponda : Taifa ni Ushuru

Lau kama ingakuwa, madhali tuna uhuru
Watu kodi kutotowa, na kuifanya kufuru
Vije nchi ingakuwa, taifa bila ndururu
Taifa halingakuwa, bilashi bila ushuru

Hivi taifa kumea, nakuendelea mbele
Kwamba lajitegemea, haliwategei wale
Yataka kujitolea, ushuru bila kelele
Taifa halingakuwa, bilashi bila ushuru

Wafanyikazi wa umma, mfano mwema walimu
Wauguzi mahashuma, daktari wahadimu
Bila hizi darahima, vipi wanalihudumu?
Taifa halingakuwa, bilashi bila ushuru

Si vyema kuombaomba, kwa wageni kila mara
Huwa twajifunga kamba, na kujitia izara
Adha zinapotukumba, kujitegemea bora
Taifa halingakuwa, bilashi bila ushuru.

Miradi ya maendeleo, yahitaji darahima
Ndo tufikie upeo, ulio dunia nzima
Wadogo na wenye vyeo, bila kodi tutakwama
Taifa halingakuwa, bilashi bila ushuru

Ushuru si kwa wanyonge, wasokuwa na uwezo
Watozwe hata wabunge, na wengine wenye nazo
Yeyote asijitenge, kodi akalipa bezu
Taifa halingakuwa, bilashi bila ushuru

Kwetu kutoa ushuru, ndiko kujitegemea
Pasiwepo na udhuru, sio wa kuelea
Huwa ni kama kiguru, asenao kutembea
Taifa halingakuwa, bilashi bila ushuru.

Maswali

- Ujumbe unaowasilishwa katika shairi hili, una hadhira legwa. Zitaje. (al.3)
- Kwa kutolea mifano, eleza aina tatu za idhini ya kishairi alizozitumia mshairi. (al.3)
- Huku ukitoa mifano, taja aina tatu za takriri zinazojitokeza katika utungo huu. (al.3)
- Fafanua bahari zinazojitokeza katika shairi hili. (al.4)
- Andika ubeti wa nne katika lugha nathari. (al.4)
- Taja mbinu tatu za kifani zilizotumika katika shairi hili. (al.3)

8. SEHEMU YA E:(FASIHI SIMULIZI)

Soma kifungu kifutacho kisha ujibu maswali yanayofata.

Basi kizito Matukio alipewa Cheo kikubwa kutokana na uchapakazi wake. Shirika alilokuwa akifanya kazi likawa na matumaini makubwa. Kizito naye badala ya kuchapa kazi akawa anajigamba na kujitapa mitaani. “Ukubwa ninaujua miye. Mimi ndiye Kizito hapa. Kizito Mzito mimi, akaringa. Akawadharau akina Wanjiku. Amina na Shikuku. Akajitosa kwenye raha bila kujali na kuvaa suti nzito alizoagizia kwa fedha za shirika. Muda si muda shirika likaingia hasara. Mwishowe ametimuliwa kazini na wazito wenyewe. Ameondoka na mkoba mzito wa madeni na fedheha: nguo sasa anavaa za matambara mazito! Jamani uzito unakowapeleka wazito.

MASWALI

- Onyesha kwa nini kipera hiki ni soga (al.4)
- Fafanua vipengele viwili vya kimtindo vilivyotumika katika utungo huu. (al.2)

- c) Eleza matatizo utakayokumbana nayo nyanjani ukikusanya kazi ya kipera hiki (al.4)
- d) Taja mifano mitatu ya ngomezi za kisasa (al.3)
- e) Eleza hasara nne za miviga? (al.4)
- f) Fafanua umuhimu wa misimu ya kisasa. (al.3)